

SENAT DE BELGIQUE BELGISCHE SENAAAT

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1958

SEANCE DU 5 AOUT 1958

Proposition de loi modifiant l'article 918
du Code civil.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Depuis un siècle, la jurisprudence belge a considéré que l'article 918 était applicable à toute aliénation, sans distinguer entre celle faite à titre onéreux et celle faite à titre gratuit. Un nombre très important d'aliénations ont été faites à titre gratuit notamment avec réserve d'usufruit à un enfant et du consentement évidemment volontaire de tous les autres successibles majeurs en ligne directe.

Il s'agit très souvent d'une donation au profit de l'enfant qui les soigne depuis de longues années, du seul immeuble que les parents-donneurs possèdent.

Ce donataire, fréquemment une fille, a renoncé au mariage pour ne pas abandonner à leur sort ses parents devenant vieux, malades ou impotents.

Il a fait le sacrifice de tout son avenir pour les soigner. Son départ ferait échouer les parents à l'hospice ou à un autre institut de bienfaisance, alors qu'ils aimeraient tant passer les dernières années de leur vie dans la maison à laquelle ils sont tellement habitués et attachés par tant de souvenirs. Leur départ, c'est la mise à la rue sans indemnité aucune de l'enfant, qui lui aussi, commence à avoir de l'âge, et a compromis ses chances de vie normale par esprit de sacrifice.

Remarquons que ce ne sont pas toujours les parents, mais souvent les autres enfants mariés qui font la suggestion de la donation estimant que l'équité les y oblige. Ils ne veulent pas non plus,

BIJUTENGEWONE ZITTING 1958

VERGADERING VAN 5 AUGUSTUS 1958

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 918
van het Burgerlijk Wetboek.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Een eeuw lang heeft de Belgische rechtspraak aangenomen dat artikel 918 toepasselijk is op elke vervreemding, zowel onder bezwarende als onder kosteloze titel. Een zeer groot aantal vervreemdingen hadden plaats onder kosteloze titel o.m. met voorbehoud van het vruchtgebruik aan een kind en natuurlijk met vrijwillige instemming van al de overige meerderjarige erfgeëchtigden in de rechte linie.

Het komt zeer dikwijls voor dat de ouders het enige onroerende goed dat zij bezitten, schenken aan een kind dat hen jarenlang heeft verzorgd.

De begiftigde, vaak een dochter, heeft van haar trouwplannen afgezien om haar ouders, die stilaan oud, ziekelijk of gebrekkig worden, niet in de steek te laten.

Zij heeft geheel haar toekomst opgeofferd om hen te verzorgen. Gaat zij weg, dan komen de ouders in het godshuis of een andere weldadigheidsinstelling terecht, terwijl zij zo gaarne hun laatste levensdagen gesleten hadden in het huis dat zij zo gewoon zijn en waaraan zij door zovele herinneringen zijn gehecht. Vertrekken de ouders, dan wordt het kind, dat ook al op leeftijd komt en zijn kans op een normaal bestaan uit offervaardigheid heeft laten voorbijgaan, zonder enige vergoeding op straat gezet.

Let wel dat het denkbeeld van de schenking niet altijd geopperd wordt door de ouders, maar vaak ook door andere gehuwde kinderen, die zich daartoe billijkheidshalve gedrongen voelen. Zij

surtout en cas de leur propre prédécès, qu'après le décès des parents, leurs descendants puissent ne pas respecter l'effet de leur gratitude.

A l'encontre de toute la jurisprudence antérieure, un arrêt de la Cour de cassation en date du 20 janvier 1950 a cru devoir en décider autrement lorsqu'il s'agit de donations avec réserve d'usufruit. Cette espèce de donation serait annulable jusqu'à concurrence de la quotité disponible. Cette décision correspond pratiquement à une loi avec effet rétroactif privant le donataire méritant, de toute compensation qu'à bon droit il jugeait acquise.

Il est vrai que certains partages d'ascendants se font sous la forme de donation avec réserve d'usufruit et que certaine inégalité apparente peut exceptionnellement se constater, mais c'est aussi en règle générale parce qu'il y a des mérites à compenser. Aucun enfant n'est obligé de consentir à ces actes ou d'y intervenir, et plus d'un siècle a prouvé que ni le législateur ni la jurisprudence n'ont vu la nécessité de modifier l'interprétation de la loi. C'est la preuve que son application servait l'équité et la justice. Il n'y a aucune raison d'y renoncer.

L. VAN LAEYS.

**Proposition de loi modifiant l'article 918
du Code civil.**

Article Unique.

L'article 918 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

« La valeur en pleine propriété des biens aliénés, à titre onéreux ou à titre gratuit, soit à charge de rente viagère, soit à fonds perdu, ou avec réserve d'usufruit, à l'un des successibles en ligne directe, sera imputée sur la portion disponible ; et l'excédent, s'il y en a, sera rapporté à la masse. Cette imputation et ce rapport ne pourront être demandés par ceux des autres successibles en ligne directe qui auraient consenti à ces aliénations, ni par leurs descendants. »

L. VAN LAEYS.
A. VERSE.

willen vooral niet dat, ingeval zij eerst mochten komen te sterven, hun afstammelingen, na de dood van de ouders, hun daad van erkentelijkheid ongedaan zouden maken.

Tegen de gehele vroegere rechtspraak in heeft nu het Hof van cassatie in een arrest van 20 januari 1950 gemeend er anders over te moeten beslissen wanneer het gaat over schenking met voorbehoud van het vruchtgebruik. Dit soort van schenking zou vernietigbaar zijn ten belope van het beschikbaar gedeelte. Deze beslissing is praktisch te vergelijken bij een wet met terugwerkende kracht en ontnemt aan de verdienstelijke begiftigde een vergoeding die hij terecht als verkregen beschouwde.

Weliswaar geschieden sommige ouderlijke boedelverdelingen in de vorm van een schenking met voorbehoud van het vruchtgebruik en is er wellicht bij uitzondering een schijnbare ongelijkheid aan te wijzen, maar dit komt dan ook in de regel hierdoor dat er verdiensten te belonen vallen. Geen enkel kind is verplicht toe te stemmen of tussen te komen en meer dan een eeuw lang hebben de wetgever en de rechtspraak het niet nodig geacht de wet anders te interpreteren. Dit bewijst dat de toepassing er van de billijkheid en de rechtvaardigheid diende. Er is geen reden om nu van houding te veranderen.

**Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 918
van het Burgerlijk Wetboek.**

Enig Artikel.

Artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek wordt gesteld als volgt :

« De waarde in volle eigendom van de goederen die onder bezwarende of onder kosteloze titel aan een van de erfgerechtigden in de rechte linie vervreemd werden, hetzij onder de last van een lijfrente, hetzij met afstand van het kapitaal, of met voorbehoud van het vruchtgebruik, wordt aangerekend op het beschikbaar gedeelte ; en het overschot, indien er een is, wordt in de massa ingebracht. Deze aanrekening en deze inbreng kunnen niet gevorderd worden door degenen onder de overige erfgerechtigden in de rechte linie, die in die vervreemdingen hebben toegestemd, noch door hun afstammelingen. »